

Nr 41.

Av herr **Magnusson** i Skövde, **m. fl.**, *angående lagstiftning om inskränkning av tiden för skörd av lingon.*

Frågan om rätten till skogsbär har upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning och även föranlett vissa beslut inom kamrarna, ehuru beklagligtvis inga positiva åtgärder därur framgått. Redan vid 1908 års riksdag väcktes inom riksdagens båda kamrar motioner med yrkande, att förbud skulle stadgas att å annans mark tillägna sig vilda bär, vilka motioner dock av riksdagen avslagos. År 1913 väcktes motioner i enahanda syfte, och beslöt riksdagen i anledning härav hemställa om utredning i ärendet och framläggandet av förslag. På grund av denna riksdagsskrivelse verkställdes viss utredning och utarbetades inom justitiedepartementet ett förslag till »lag om rätt till bärplockning och tillvaratagande av vissa andra naturalster». Någon härfpå grundad proposition har dock ej avlämnats till riksdagen.

Vid 1918 års riksdag avlämnades däremot i anledning av motion och riksdagsskrivelse från 1917 en proposition med förslag till lag om förbud mot plockning av lingon före viss dag. Kamrarna stannade dock i olika beslut, varför frågan förföll.

Vid 1927 års riksdag väcktes inom kamrarna dels motioner om fullföljande av utredningen om rätten till vilda bär, dels ock motioner avseende förbud mot plockning före viss dag. Även vid denna riksdag stannade dock kamrarna i olika beslut, varför frågan föll.

De missförhållanden, som betingat tidigare framställningar till riksdagen, kvarstå emellertid icke blott i oförminskad utan i skärpt grad. Särskilt är detta fallet med den mest betydande och ekonomiskt värdefullaste tillgången, lingon. Genom de förbättrade kommunikationerna har invasionen av lingonplockare från städer och större orter nått sådan omfattning, att ortens eget folk icke blott löpa fara att alldeles utestängas från sin näraliggande tillgång, utan därjämte förstöres kvaliteten mer och mer genom en orimligt tidig plockning. Sålunda förekommer nu allmänt, att skaror av lingonplockare förena sig om lastbilar eller omnibus för att komma ut till lingonmarkerna och uppträda där ofta på ett sätt, som vittnar om rena rättslösheten. Även om man av ena eller andra skälet icke vill gå in för en obegränsad äganderätt till bärtillgången, måste det å andra sidan vara ett klart samhällsintresse att ingripa. Då genom för tidig plockning skördens kvalitet och värde så avsevärt reduceras, som är förhållandet, bör lagstiftningen reglerande och skyddande ingripa.

Vi yttrade härom i motion till 1927 års riksdag följande ord, som kvarstå med oförminskad giltighet:

»Med den allmännare användningen av bärplockningsapparater har frågan om åtgärder för ett rationellare tillvaratagande av lingonskörden nått ökad aktualitet. Vi bortse härvid från det knappast fullständigt utredda spörsmålet om dessa apparaters förmenta skada för bärriset och därav följande förminskade bärskördar särskilt av lingon, ehuru dessas användning synas utgöra en näraliggande orsak till den minskade och till synes allt oftare felslagna lingonskörden. Plockningsapparaternas ofördelaktiga inverkan på lingonskördens kvalitet är däremot obestridlig och sammanhänger med lingonens allt allmännare skördande i omoget tillstånd. Övriga skogsbär såsom hallon och blåbär kunna ej skördas omogna av det enkla skälet, att de då bli onjutbara och osäljbara, beroende på att de sakna egenskapen att kunna i samma mån som lingonen eftermogna. Med dessa är förhållandet annorlunda. Omoget eller halvmoget plockade lingon, som förvaras ljust och utbredda, eftermogna i så måtto att de erhålla den för mogna lingon utmärkande djupröda färgen men på intet vis dessas kvalitet. På så sätt behandlade lingon, och detta tenderar bli huvudparten av åtminstone i södra och mellersta Sverige skördade, lämna vid inkokningen en synnerligen mindervärdig produkt.

Genom den ständigt ökade konkurrensen om lingonen har tiden för deras skördande alltjämt förskjutits bakåt så att för närvarande huvudparten skördas ända till tre à fyra veckor före mognaden. Denna senare infaller i stort sett vid tiden för havreskörden men redan vid tiden för rågmognaden eller ännu tidigare är plockningen i full gång. För att få något med tvingas då lite var ut till lingonskörden, även sådana som klart inse, att kvaliteten förstöres genom otillräcklig mognad.

Så länge handplockning allmänt förekom var den påpekade olägenheten mindre framträdande. Vid handplockning samverkar öga och hand därhän att plockaren blott ser de rödare bären, de omogna vita och svagare färgade observeras ej och bli sålunda kvar till senare mognad.

Med apparaten räfsas däremot alla bären med, alldeles oberoende av mognadsgraden. En granskning av sådana bär omedelbart efter plockningen måste säga en var att skörden verkställts alldeles för tidigt. Visserligen eftermogna bären i fråga om färgen men ej i övrigt, och av sådana bär beredd lingonsylt blir på intet sätt jämförlig med av fullmogna bär beredd vara, utan tunn och vattnig med sega bärskinns och av dålig smak.

Detta inse flertalet bärplockare, men, säger man, 'vad skola vi göra?' 'Skynda vi oss ej, komma hela härskaror plockare och ta bort vartenda bär; skall vi få något med, måste vi plocka för tidigt, fastän vi inse det färdärvliga däri.' Och de tillägga vanligen: 'Kan inte riksdagen stifta en lag, som förbjuder den för tidiga plockningen? Förr blir ingen reda eller nytta med lingonskörden.'

Innan vi gå vidare på detta spörsmål om förbud att före viss tid skörda lingon vilja vi betona, att härmed ingen som helst inskränkning inträder i den sedvanerätt, som betraktar skogsbären som allmän egendom. Tidsbegränsningen drabbar nämligen alla lika.

Mot sådan tidsbegränsning reses vanligen den invändningen, att bären mogna olika på skilda orter och i olika lägen och att det därför är olämpligt att fastslå viss tid för plockningens början, vartill kommer att mognadstiden på samma ort förskjutes på grund av tidig eller sen vår, sommartemperatur m. m. Detta är riktigt, men utgör intet som helst avgörande hinder, om blott lagbestämmelserna givas nödig smidighet. För detta ändamål bör sålunda tidsbestämningen överlätas åt ortsmyndigheter, varvid vi tänkt oss att bestämmanderätten överlämnas åt Konungens befallningshavande, som efter yttrande av hushållningssällskapets förvaltningsutskott utfärdar kungörelse om tid när plockningen får börja. Genom respektive underavdelningar kunna förvaltningsutskotten införskaffa fullt tillförlitliga uppgifter om skördeförhållandena i olika orter. Kungörelse om tid för skördens påbörjande bör kunna utfärdas senare delen av juli eller början av augusti. Större svårigheter att på förhand bestämma lämplig skördetid föreligga icke. Detta kan lätt bedömas dels på grund av sommartemperaturen, dels, och icke minst, genom lingonmognadens förut påpekade sammanfallande med havremognaden.

Vid denna frågas tidigare behandling hava ytterligare ett par invändningar gjorts. Dels har det framhållits, att bären mogna betydligt tidigare t. ex. i en söderslutning än inne i skogen, dels ock att en tidsbegränsning skulle kunna medföra att ej hela skörden kan tillvaratagas av brist på arbetskrafter. Lingonen äro emellertid på grund av sin höga garvsyrehalt och andra egenskaper synnerligen hållbara och bli egentligen aldrig övermogna på så sätt att därigenom kvalitetminskning inträder. Från mognaden till frosten hålla sig bären i stort sett friska. Om bären på en söderslutning sålunda skulle bli något 'hårt' mogna, innebär detta endast en fördel.

Den andra invändningen om kortare tid för skörden är åtminstone för södra och mellersta Sverige av underordnad betydelse. För skörden mobiliseras under alla omständigheter mer än tillräckliga arbetskrafter för att även under den något beskurna tiden hinna tillvarataga lingonen, vadan farhågor därutinnan äro obefogade.

Det torde emellertid böra övervägas, huruvida icke lagens tillämpning, såsom skett i vissa andra fall, t. ex. i lagen den 20 juni 1918 om utrotande av berberisbusken å viss mark, bör göras beroende av framställning från vederbörande hushållningssällskap. Därigenom skulle måhända en smidigare anpassning efter ortsförhållandena kunna vinnas.

Det torde måhända komma att invändas att lagens efterlevnad blir svår att övervaka. Därest lämplig påföljd för överträdelse stadgas torde några större svårigheter i detta avseende icke vara att befara. Den rådande

konkurrensen om bären lär nog utan vidare medföra, att överträdelser anmälas till beivran.

Slutligen vilja vi påpeka att en begränsning av plockningstiden i ovan antytt syfte måste anses vara av en viss nationalekonomisk betydelse. Lärdomarna från vår smörexportmarknad tala sitt tydliga språk om betydelsen av att föra endast fullgoda varor i export.»

Vid utredningen torde också böra övervägas, huruvida någon förmånsrätt vid utnyttjandet av bärtillgången kan tillförsäkras jordägaren.

Med ett eventuellt bifall till de av oss föreslagna åtgärderna kvarstår visserligen olägenheten, att invasionen av utomstående plockare kan i nästan oförminskad grad äga rum. Men man vinner dock den obestridliga fördelen att alla, som använda vare sig självplockade eller inköpta lingon erhålla en fullgod vara. Sådan står under nu rådande förhållanden mången gång icke att uppbringa, emedan hela bärtillgången skördas i förtid, en misshushållning, vilken bör kunna avlägsnas och som därjämte inverkar synnerligen menligt på våra exportmöjligheter för lingon. Vi ha icke råd att genom sådan misshushållning väsentligt reducera det eljest betydande värdet av landets lingonskörd.

På grund av det anförda tillåta vi oss härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till lag angående inskränkning av tiden för skörd av lingon i huvudsaklig överensstämmelse med ovan anförda synpunkter.

Stockholm den 16 januari 1928.

Karl Magnusson,
Skövde.

P. Nilsson,
Bonarp.

Sven Persson.

Arthur Gustafson,
i Kasenberg.

Birger Petersson.

Carl Arv. Andersson.

Erik Laurén.

Oscar Lundquist.

Fabian Lilliecreutz.

John Jönsson,
Boa.

C. O. Johanson.

Carl Larson.

P. M. Olsson.

Joh. G. Svensson.

Ernst Göranson.

Otto Johansson.

Albert Johansson.